

F. évi május hó 20-án Tordán tartott Zsinati Főtanács egyértelműleg püspökké választotta *Dr. Boros György* egyházi főjegyző, teol. tanár urat, folyóiratunk nagynevű munkatársát. E megérdemelt kitüntetés évtizedek lelkiismeretes munkájának, a közélet terén végzett sokoldalú tevékenységnek jutalma. Hódolattal köszöntjük Főtisztelendő Urunkat diszes méltóságában. A jó Istentől erőt, egészséget, kitartó erős akaratot kérünk nagy és felelősségteljes állásának betöltésére. Isten áldása legyen Főpásztorunkon és Anyaszentegyházunkon!

Cura pastoralis.*

Elnökünk kivánságára emelem fel szavamat jelen gyűlési találkozásunk alkalmával.

Ugy nyilatkozott ugyanis Elnökünk hozzám intézett írásában, hogy *szerezné, ha a lelkész és hivei közötti viszonyról, a hivekkel való bánásmódról* olvasnék vagy beszélne ez alkalommal röviden.

Óhajását azzal támogatja alá, hogy nekem már hosszas lelkészi és esperesi szolgálat van a hátam megett s az alatt sok alkalom volt a hivekkel érintkezni s azokkal kellett bánni is és volt alkalom halani is, látni is több szolgáló- és kartársam s azok hivei egymás iránti érzélem, szándék, akarat nyilvánulását, beszédben és cselekedetben megnyilvánult érintkezését stb. stb., ami alkalmat adott s módot kínált gyűjteni a tapasztalatot.

Ambár ez a hosszasan volt idő és alkalomra való hivatkozás nem is valami hizelgő, lévén az az öregség hirdetője, amit tán szívesen is

* Szerző felolvasta 1928 május 11-én tartott lelkészkeri gyűlésen.

szeretnénk — ha nem is teljesen — elkerülni, mert örök igazság marad, miszerint ha hosszasan élsz, megvénülsz — de minél későbbre halasztani, mégis a tovább élők fel kell hogy vegyék annak terhét.

Már pedig élni szeretünk, amint azt a mesebeli — hátán fát cipelő szegény öreg „azért hivatalak, hogy emeld fel ezt a fát vállamra“, halálhoz intézett nyilatkozata is mutatja.

Amíg pedig élünk, kötelességül áll előttünk a teher hordozása s ha nyilvánul ez iránt jogos kíváncsi, föl kell venni vállunkra, nemcsak egyéni érdekeink, hanem a köz szolgálatára is.

Ennek megismerése indított meghajlásra kedves Elnökünk kíváncsága előtt és állított most kartársaim elé, hogy visszagondolva a látottakra és hallottakra, szives figyelmüket igénybe vegyem — ígérem, igen rövid időre.

A lelkész és hivei közötti viszony említésére mindjárt kérdések vetődnek fel. És pedig ilyen formán: Miben áll? Milyen legyen? Ilyen-e? Olyan-e? Miért van ilyen, vagy olyan? Milyen az eredmény, ahol a megkívántató viszonyban élnek? és a következmény az ellenkező esetben?

Milyen bánásmód kívántatik a lelkész részéről, hogy békességes, nyugodtan csendes és építő munkában eredményes legyen a viszony? És az élet milyenről nyújt bizonyosságot igen gyakran? Mi szokott leginkább a viszálykodásnak előidézője lenni?

Feleletre váró kérdések. S mikor az adandó feleletről gondolkozunk, újabb kérdéssel találkozunk, amely a legfőbb és amely így hangzik: *Mit kell a lelkésznek minden nyilatkozásában, beszédben, cselekedetben, magán és közdolgai kivitelénél mindig szem előtt tartani, mint korlátot minden lépésénél maga mellett és előtt látni és tudni?* Ha erre életével helyes választ tud adni, akkor a hiveivel való benső viszony szilárd alapra épül és nyomában épülni fog a hit és erkölcsi élet és ilyen a gyülekezet anyagi javaiban is.

Meg kell találni a helyes feleletet, ami állandó meggondolása annak: *hogyan kell példát adni a lelkésznek példát kell adni s azzal megbizonyítani, miszerint ő a Krisztus tanítványa.*

Példát kell adni. Miben? Szorgalmas munkásságban, józan életben, türelmességben, jóindulatban és jóakarásban, igazságban nyilvánuló törekvésekben és cselekedetekben, becsületes, erkölcsös életben — szóval nemcsak hivatalos, de egyéni életének is minden nyilvánulásában.

Tehát kerülnie kell a haragot, gyűlölséget, bosszuállást. Távol kell tartania magát az anyagiakhoz való tulságos ragaszkodást, a fukarságot, a kapzsiságot, valamint a fényűző szokásokat, a pazarló életmódot.

Ilyen irányu kell legyen *családi élete is. Békés, példaadó. Ott is a munkásság, a nemes egyszerűség, a megértő türelmesség, szelid bé-*

kességre törekvés kell, hogy uralja a helyzetet s tegye a papiházat — mint édes otthont — a hivek előtt mindig óhajtottá, közetésre méltóvá, hogy hasson a hivekre minden ott megfordulásukban építőleg, termékenyítőleg s válják kívánatossá.

A lelkész érintkezése a hivekkel akár hivatalos, akár más szin alatt történjen, legyen a komolyság jegyében. Még a tréfás megnyilatkozás sem nélkülözheti a komoly megfontolást. Arra kell törekedni, hogy sulya legyen beszédének s fecsegőnek ne láttassék. Még a vigalmas együttlétek idején sem szabad erről megfeledkezni, nehogy pajtáskodássá válják az érintkezés, az együttlét.

A lelkész rendeltetésszerű hivatása, hogy *hiveit emelje*: érzésben, gondolkozásban, beszédmodorban és folyton erősítse nemcsak a hitben, de különösen az erkölcsi élet követésében. S így állandóan emlékezetben kell tartania a Mester nagy kijelentését: *Példát adtam, azonképpen járj, szólj és cselekedj*. S ha erről elfelejtkezve, nem Jézusi módon van példaadásunk, bizony sajnálatos és kellemetlen eredményekben lesz jelentkező az eredmény.

A lelkésznek az *igazság utáiban kell járnia*, de azért a biblia bölcs megállapításáról, hogy *ne légy felettébb igaz*, nem szabad elfelejtkeznie, mert a tulságos szörszálhasogató merevség a hivekben igen könnyen az ellenséges érzés zuhatagát kelti életre, amely aztán rá nézve a keserűség forrását fakassza föl s nehéz megpróbáltatásnak örvényébe sodorva, zavarja meg egyéni és családi életét.

Miután a lelkész ténykedése nem csak a szorosán vett hitélet mezejére van korlátozva, sőt éppen a mi világunkban nagyon is elvárják a *szociális téren* való munkálkodást is, ami a hivekkel való érintkezésre annál több alkalmat ad s igen könnyen ellentétes nézetek tüzebe állithatja, felettébb meggondolással kell járnia s résztvennie az ilyen munkálkodásokban, mert amint a tapasztalat mutatja, e téren való érintkezések, elvégzett munkák nyomában sok lelkész került kellemetlen ellentétek tüzebe s tette helyzetét valóban nehezzé, szinte elviselhetetlenné.

Lehet tán egyéni felfogásom s nem helytálló meglátásom, de azért mondom, hogy *nem tartom szükségesnek*, hogy a lelkész ha kell is, ha nem is, szinte házaljon a hiveinél, hogy csókos barátságot tartson velük saját vagy neje útján. Elégnek tartom, és ennek szükségességét hangsúlyozom a hivek iránt való szívélyességet, előzékenységet, s ezek által azok megbecsülését, aminek kellő kifejezési módja, ha ahol látom, utcán, mezőn, köszöntöm, barátságosan szólok hozzájuk, érdeklődöm sorsuk, állapotuk, hogylétük felől. Ugy tapasztaltam, hogy ezt szívesen is veszik, viszonzozzák s szeretetük, ragaszkodásuk erősbül ez úton, jobban, mint a váratlan látogatás után, miáltal nem egyszer bizonyos szégyenérzés fogja meg, nem lévén kellő rendben szobája stb.

Nem azt akarom ezzel mondani, mintha a háznál való látogatást fölöslegesnek s így teljesen elhagyandónak vélném, de igen azt, hogy azzal *meggondoltan, elővigyázattal kell élni. Helye van annak* ugyanis akkor, ha egyik-másik családnál betegség, vagy valamely más csapás, szomorú, lehangoló körülmény fordul elő, amikor szükséges a vigasztalás, bátorító szó s a lelkipásztori részvét kifejezése és a gondviselésbe vetett hit erősítése, bizalomkeltés válik szükségessé s ad alkalmat a lelkésznek pásztori hivatása magasztos betöltésére.

És helye van a családi örömök ünneplése idején, amelyen szintén nem válik tán teherré egyénileg, sőt családirag történő jelenléte, de igen bő alkalom nyílik arra, hogy utmutatóul szolgáljon a helyes és szolid mulatozásban, korlátozva legyen a sokszor túl duhaj módon nyilatkozó vigalom stb.

Ezek után megállapítható, hogy a lelkész és hivek közötti viszony óhajtott kialakulását a lelkésznek különösképpen munkálnia kell, amiért mindenekfelett való törekvése kell legyen, hogy pályáját úgy fussa, hivatását úgy töltsse be, hogy annak végén — kezét szívére téve — nyugodtan mondhasza el Pál apostollal: „Melyeket tanultatok is, vetettek is, hallottatok is, láttatok is én bennem, azokat cselekedjétek és a békességnek Istene leszen velek“.

Milyen lelki nyugalom lehet osztályrésze annak a lelkésznek, aki hiveire tekintve bármikor öntudatos önérzettel veheti ajkára ezen apostoli szavakat.

E lelki nyugalom megszerzése legyen mindig legfőbb törekvésünk és akkor békességes viszonyban fogunk élni hiveinkkel s a velük való érintkezésre a leghelyesebb utat meg fogjuk találni mindenben.

Pál Ferenc,

tb. esperes, oklándi lelkész.

Helyreigazítás.

Folyóiratunknak folyó évi 1. számának 6-ik lapján felülről az ötödik sorban sajnálatos hiba történt, melyet ezennel készséggel helyreigazítunk: „... akik a mosadékon kapva kapnak“ helyett ez olvasandó: „*akik a maradékon kapva-kapnak*“. — Szerzőtől és olvasóinktól elnézést kérünk.

Gyakorlati prédikációtan.

(D. Martin Schian: „Praktische Predigtlehre“ c. munkája alapján).

Ürmösi József theol. m. tanár.

II.

Amde a helyes módszer alkalmazása ezután következik. Mint *Rendtorff* mondja: „A prédikáció azon alakja vált szükségessé számunkra, mely Jézus Krisztust, ki meghalt az emberekért, de az emberiségben tovább akar élni, életének békességre, megszentelő erőre törekvő jellemvonásait, a mi mai gyakorlati életünk közepébe állítja be“. *Az evangéliumot alkalmazzuk gyülekezetünkre, hogy hasson.* E tekintetben tanulhatunk az amerikaiaktól; bár ők sokszor al-uton igyekeznek hatni, némelykor csak azért, hogy egyházuk értékes, gyülekezetük fizetőképes maradjon. De hogy ők prédikációikat a *hatás* szempontjából irányítják, ez tény.

Ha már most mi ezt tudjuk, akkor egy határozott irányvonalat nyerünk. A gyülekezeteknek minden időkorban a tökéletességben, mint a tökéletlenségben meg volt és van a különleges sajátosságuk. A mi gyülekezeteink milyen értelemben kérdező, kereső vagy szilárd jellemű gyülekezetek? Miben nyilvánul meg erkölcsi törekvésük? A vallás-erkölcsi élet melyik részén hiányos leginkább, melyik részén legkevésbé? Minő megmunkálással dolgozhatjuk át a mai átlagos helyzethez? Milyen szólásmódokat, kifejezéseket használjunk, hogy a mai időkhöz közelebb hozhassuk.

A gyülekezetek ilyen szempontból való vizsgálása *időszerű* prédikációkat kíván. Balgatag, aki ezt nem akarja belátni! Rossz utat készít saját magának, Örökkévalóság szerintiek lehetnek és maradhatnak; de ezt nem nevezik időszerűtlennek. (Häring.)

A mai időben is gyülekezeteink belső életében még mindig nagy különbség van. Ne gondoljuk, hogy minden prédikátor ugyanolyan vagy hasonló gyülekezetnek prédikál. A külső helyzetben és a lelki életben

egyaránt óriási különbség van. Nincs olyan szabályszerűleg megállapított prédikálás, mely mindenüvé talál. Feltétlenül a gyülekezetekhez alkalmazkodva kell, hogy prédikáljunk.

A gyülekezetek meghatározott személyekből állanak. Ezeket a személyeket, kik előttünk ülnek, meg kell látnunk. Az egyes az egésznek része; de egymában is valaki. Az egyesekre semmiféle prédikátor nem tud másképp befolyást gyakorolni, mint ha pontosan olyannak veszi őket, amilyenek. Beszélj ideál-alakokhoz és hatás nélkül fogsz beszélni. Az embereket tanulmányoznunk kell! Aki az embereket ösztönözni és vigasztalni akarja, tudnia kell, hogy milyen módon lehet? De ezt csak az tudja, aki *gyakorlati lélektannal* foglalkozik. Lélektani alapon prédikáljunk, ha *hatással akarunk prédikálni*.

4. A prédikáció jogos fajai.

A gyülekezetekre való tekintettel a prédikációnak sokféle jogos faja van. Egyes istentiszteleteken az *ünnepi hangulat* minden más jelentőséget felülmul: az ünnepek, templomszentelés stb. Minél ünnepélyesebb a gyülekezet hangulata, ezt annál inkább ki kell fejeznie a prédikációnak, hogy annál inkább áradjon abból üdvösség. Éles ellentétben állnak ezen ünnepi prédikációkkal az *ébresztő-buzdító* és *elhatározásra* biró prédikációk.

A szoros értelemben vett „*evangéliumi magyarázatot*“ nem fogadjuk el gyülekezeti istentisztelet tárgyául; tágabb értelemben van jogosultsága.

Általános keresztény állapotok létrehozására törekedünk, ahol azonban szembetűnővé válik a hiány és tökéletlenség, a prédikátor észre kell, hogy vegye s elhatározó kereszténységre intse; a *bűnbánatra, megtérésre* való erélyes figyelmeztetés mindig helyénvaló. Némelyek kétségbe vonják a prédikációnak ezt a fajtát; az ilyenek tévedésben vannak, mert a prédikációnak fel kell ébreszteni az *alvó lelkiismeretet*.

Sokan vitatják azt a kérdést is, hogy jogos e a *hitvédő* prédikáció akkor, mikor közös keresztényi álláspontra törekedünk? Mint cél, nem jogos, ha arra gondolunk, hogy a távolállókat, hajlandóságra készeket meggyőzzük, mert ez csak olyanforma volna, mint a vitatkozás azokkal szemben, akik nem járnak templomba. Azonban egy vallásos gyülekezetben vetődnek fel ma is kérdések, kétségek, gondolatok. Nem ülnek mind a hit igazságaiban meggyőződött egyének előttünk, hanem végtelen sok ingadozó, kereső lélek, kik a prédikációból feleletet várnak kérdéseikre, segítséget kétségeikre. Az olyan prédikáció, mely a hűvekhez szólva közös vágyat és óhajtást fejez ki s megmutatja a keresztény hit erősségeit úgy, hogy azt semmiféle modern kétely megingatni nem

tudja, hanem érzik, hogy számukra a kereszténységben olyan lelki erősség, biztatás lakozik, melyben lényük biztonságban érzi magát — az ilyen *hitvédő* prédikáció jogos.

A prédikációnak sokféle faja jogos a *prédikáció tartalmára* való tekintettel. Nekünk az evangélium tartalmát ki kell hogy fejtsük, előfeltételeit, következményeit feltárjuk. Az emberiség *nagy történelme*, melyet Isten a názáreti Jézus által soha el nem muló irásban az emberiség évkönyvében megíratott, első sorban az evangéliumhoz tartozik: nem kevésbé ezen *történelem* feldolgozása. Az evangélium prédikálása azt jelenti számunkra: hogy az evangéliumot minden oldalról megvizsgáljuk; minden szívbe átvigyük, minden életviszonylatba bevilágítsunk, minden időkor előtt világossá, érthetővé tegyük és hatását a mindennapi életben felhasználjuk.

A vallás nem ismeret; de megismerése szükséges. A vallásos élet száalai messze kinyulnak az égre és földre. Ha az evangéliumot úgy is tekintjük, mint a kegyesség forrását, mely a keresztény világnézet biztató reményét sugározza, bár e nélkül valóban elgondolni nem is lehet, mégis nemcsak ez.

Az evangéliumi prédikációnak be kell hatolnia a *világismeretbe* (de minden tudományosságot távol kell tartania magától). Ahol szükséges, az *erkölcsi kérdéseket is* tárgyalnia kell, de az erkölcs és vallás mindig a maguk együvé tartozandóságukban mutatandók fel. Ha azonban a gyakorlati élet terére nem világít be, a legfontosabb feladatát mulasztotta el: erkölcsi ítéletek képzését.

Az erkölcsi prédikációnak egyik különleges faja: a *szociális prédikáció*, mely a társadalmi kérdéseket tárgyalja. *Naumann* szerint nemzet gazdasági kérdéseket külön a szószékbe nem kell felvinnünk, de társadalmi kérdésekről prédikálnunk kell: „A hitről való prédikálás mindig kezünknel levő tárgy, ahol pedig a hit ugyszólván magától szétágazik társadalmi kérdésekre, ott meg kell ragadnunk. Az ilyen prédikációkra tervet, mintát nem lehet adni, mint ahogy nem lehet adni a tulvilági és földi eshetőségekre“. A prédikátor a gyülekezetének és az egyeseknek a társadalmi kérdésekben a keresztényi állásponton való helyes irányt kell hogy megmutassa az ilyen kérdésekben: ker. testvériség, önzetlenség, a földi javak élvezete stb.

Milyen állásponton vagyunk a *politikai prédikációkkal*? Magától értetődő, hogy a politika semmi körülmények között sem tartozik a szószékre. Tehát nem szabad politikai prédikációt tartani. De a nyilvános népelet evangéliumi szempontból való megvilágosítására szükség van, ezért a politikai eseményekkel szemben, melyek a népeletre befo-

lyással vannak, a prédikáció nem lehet közönyös. Joga és kötelessége az eseményeket evangéliumi szempontból felhasználni.

Még fel lehetne sorolni a prédikáció sok más fajtát is. Például, hogy miért nem teszik szemlélhetővé az evangéliumot *történeti* szempontból, tekintettel a kereszténység történetére? Alapjában semmi ellenvetést sem lehet tenni a *Sulze* által ajánlt *történeti prédikációk* ellen. De legyen itt most ennyi elég, miután itt csak a főbb irányok megjelöléséről volt szó s mindezen prédikáció fajok helyes módon való tárgyalásáról későbbi előadások során lesz szó.

Egyet azonban még e helyen hangsúlyoznunk kell: A prédikáció hozza szoros kapcsolatba az evangéliumot a gyülekezet életével. Az élet változatos, legyen a prédikáció is az! És ezzel már jó előre egy igen fontos előnyt biztosítunk: Elevenséget és frissiséget. Minél gazdagabb a prédikáció az élethez tartozó eseményekben, annál biztosabban el van kerülve a szintelenség, a csupasz általánosság. Mi teszi ezt szükségessé? Aki ugyanazon anyagterületen 30—40 évig kell hogy prédikáljon, szűk határok közé szorul és magától értetődő, hogy csupasz általánosságokba (szóhalmaz) jut. A hallgatóság tápláló lelki eledelt kíván,ilyent pedig a prédikátor akkor adhat, ha behatol az életeseményekbe. Használja fel tehát a különféle alkalmakat és az élet sokféleségét. Ezzel nincs az mondva, hogy nem a fő dolgokról kellene prédikálnia. De ne beszéljen mindig ugyanon hangon, mert ez halált jelent a szószéken és a szószék alatt.

5. Összefoglalás.

Mielőtt Schian munkája II ik részére, vagyis „*a prédikátorrá való kiképzésre*“ áttérne, egy rövid összefoglalást tesz az eddig mondottakra.

Mi tehát a prédikáció? Az evangélium hirdetése meghatározott gyülekezetnek, meghatározott időben, a megkívánt módon. Azaz: az evangéliumot különleges helyzetben hatásba kell hozni. Mintapredikáció egyáltalában nincs, mint ahogy országgyűlési mintabeszéd sincs. Csakis olyan prédikáció van, amelyet adott időben, adott hallgatóság előtt, adott körülmények között, adott célért, adott prédikátor szájából elhangzik. Ezért olyan végtelenül sokféle és finom árnyalatokat felmutatni tudó a prédikáció. Ezért nem tarthat két prédikátor ugyanazon alapigéről ugyanazon prédikációt; igen, ugyanezen alapon a prédikátor sem mondhat el kétszer ugyanazon egy beszédet. Ezen az alapon vétek, ha valaki idegen prédikációt mond. A prédikátornak azt kell mondania, a mi izenetet az evangélium tartalmaz gyülekezete számára, csakis ekkor fog a prédikáció a gyülekezetre hatni.

2. §. A prédikátor.

1 A prédikátor, mint személyiség.

Aki prédikátor akar lenni, vegye figyelembe az első főszabályt: *Képezd magadat valódi személyiséggé.* Ez a lelki gondozó, a vallás-oktató számára is szükséges, de prédikátor számára elengedhetetlen követelmény. Csodálatos varázserő van a kialakult személyiségben. Sokan a szaktudást, szakszerűséget követelik a prédikátorban, pedig alapjában személyiségében sokkal megközelíthetőbb, mert a prédikátor személyisége által jut el hallgatóihoz, a személyes emberhez, nemcsak az értelem és érzelem által. Ezért nem szabad, hogy beszélőgéppé váljék, hanem személyiséggé kell, hogy legyen.

Magától értetődő, hogy a kezdő prédikátor nem lehet személyiség, ha megkisérelné, kinevetnék. A kezdő prédikátorok beszédei minden gáncs nélkül lehetnek elméletiek, de az igazi, valódi prédikációk már csak nagyon ritkán. De sajnos, hogy sok idősebb prédikátor munkájára is hasonló ítélet talál. Tovább adják, amit hallottak. A nagy értékeket felváltják aprópénzre, de semmi személyiség sem áll mögöttük. Kire tesz jótékony, illetve kedvező benyomást egy olyan vizesés, amelynek erejét mesterségesen zsilipekkel összegyüjtik csak azért, hogy fizetésért meghatározott időben szabadon eresszék? A személyiség egyéni! Nagy igazság: az átlag-ember nem személyiség. Figyelembe jöhető intelem, hogy a saját növekedése mindenki előtt nyitva van és a saját erejéből való növekedés, mindenkire a legelőnyösebb. S mégis a szokásos értelemben a személyiségnek nincs szüksége semmi eredetiségre; a korlátlan, illetve zabolázatlan eredetiség olyan, mint a ki nem alakult természet! És itt jelentkezik egy jól megfigyelendő intelem: Semmit sem tudunk a prédikáció történetéből, ha a különböző korok prédikátorainak *személyiségét* meg nem vizsgáljuk! Minő ellentétek Chrysostomus és Augustinus között, Clairveauxi Bernát és regensburgi Berthold között, Tauler és kaiserbergi Geiler között! Minő különböző egyéniségek Luther és Kálvin, Spener és Mosheim, Spalding és Schleiermacher, Kögel és Bitzius! Mégis mindenik hatással működött. Miért? Mert mindenkinek meg volt a kialakult *személyisége!* Mondhatjuk-e ezek közül bármelyikre is, hogy másképpen kellett volna prédikáljon? De a kiváncsok talál sok olyanra, akik nem tudtak alkalmazkodni, szertelenségbe mentek át, mint például Bousset, ki a maga nemében páratlan retorikai művészettel rendelkezett, de ez a művészet nem adott mindig kellő tartalmat, vagy például a tervnélkül, rendszertelenül dolgozó Zinzendorf; vagy a mindig nyers, darabos Ábrahám (Santa Clara)

A prédikátornak legyen *egyéni személyisége*, de ez legyen megtisztult, fegyelmezett! Mint személyiségnek is joga, kötelessége a maga

módja szerint beszélni, mert csak akkor tudja Köllings Vilmos eme kívánságát helyesen betölteni: „A szószéken minden prédikáció az erkölcsi cselekedet bizonyosága is kell hogy legyen“.

Luther sohasem tartott prédikációt, hanem mindig erkölcsileg hatott.

A prédikációnál használható segédeszközökre vonatkozólag annyit állapíthatunk meg, hogy olyan arányban van megengedve, a míg a személyiséget nem veszélyeztetik. Hogy ez a határ hol van? ezt mindenki maga kell, hogy tudja vagy észrevegye. Ellenben nincs megengedve, hogy valaki a mások prédikációja vagy tervezete által vezettese magát. Egy olyan művet, mint Niebergall gyak. bibliamagyarázatát segítő eszközül lehet használni, mivel ez a bibliai textusokat röviden magyarázza; részletesebb gyakorlati bevezetések is lehet használni anélkül, hogy a prédikátor utánzóvá lenne, de úgy használni segédeszközöket, mint azt némely homiletikai tankönyv is leírja, hogy t. i. gondolatmeneteket, képeket, történeteket stb. vesznek át, sőt egész prédikációkat is dolgoznak át szabadon Gerok, Rittelmeyer vagy Dörries után, mindez az önállóság alapos rövására történik. A szív munkájából a gondolat munkája lesz. Akinek vannak személyes érzelmei, átérzései prédikációja számára, az ilyent hidegen is érinti az ilyen önállótlanóság. Aki magát kézművessé akarja lealacsonyítani, az ne legyen prédikátor.

Igaz, hogy *Augusztinus** és *Luther*** e tekintetben egészen más felfogásban voltak, de azt mondja Schian, hogyha mi a prédikátorok személyiségének kialakításánál nem tudunk vagy nem akarunk az Augusztinus vagy Luther idejénél előbbre menni, akkor inkább az összes prédikációinkat csomagoljuk össze, ahelyett, hogy a prédikáció utánzatok hazugságait türjük.

A prédikátornak a megszokott nyomokon való járása a személytelen önállótlanóság következménye, valamint az a bizonyos kicirkalmazott stílus (irány) is, mely az ilyen prédikációknak jellemző sajátosága. *Robertson* meséli el egy prédikációnak ugyanazon két hallgatójáról: Mindketten megnyugodva megelégedve távoztak a templomból, miután minden rendben folyt le s ezen megelégedésüknek kifejezést is adtak, ami helyesen értelmezve azt jelentette, hogy minden a régi, megszokott, unalmas“.

Személyiséggel beszéljünk s ekkor nem lesz minden a régi, megszokott, unalmas. Ha ebben a törekvésben minket esetleg régi, megszokott példányképek és segítő eszközök akadályoznának, akkor ezeket inkább semmisítsük meg.

(Folyt. köv.)

* Augusztinus homiletikájában azt mondja: „Ha nem tudunk jó beszédet írni, mondjuk a másét“.

** Luther a „Postillak“ c. beszédgyűjteményét részben azért írta, hogy a gyengébb tudományu papok a maguk rossz beszéde helyett olvassák a szószékből“.